

SZÍNHÁZ + MANIPULÁCIÓIGÉNY

Tartuffe

Bátran nyúlt a világirodalom nagy komikus remekéhez, Moliere 1664-ben írt darabjához Bocsárdi László. Prózában szólal meg a mű Alice Georgescu román fordítása nyomán. A szereposztás azonnali közönségsikert arató poénja (Orgon anyját Fekete Ernő játssza), a briliáns alakítások, a figurák jellemét rafináltan kiemelő jelmezek (Cs. Kiss Zsuzsanna) jól karikírozzák az örök emberi gyarlóságokat. Máté Gábor Orgonja, óvodás módjára, széttárt karokkal repülőzik

a színpadon a boldogságtól, amiért Tartuffe-öt (Keresztes Tamás) vendégül láthatja. Arcáról le nem hervad az együgyű mosoly, míg az álszent szélhámos ténylegesen vagy a gondolataiban jelen van. Esztelen rajongása adja a lovat Tartuffe alá, aki itt inkább nevetséges manipulátor, mintsem velejéig romlott. Színezett haja égnek mered, kecskeszakála és három szeme közül – az egyiket a homlokára kapta „jelmezül” – a két igazi sem marad nyugton, amikor magasított talpú cipőjén billegve minden porcikája vitustáncot

TURY GERGELY

jár. Sajátos koreográfiája van a zaklatási jelenetnek, amikor Elmira (Ónodi Eszter) bizonyítani akarja férjének, hogy üdvöskéje őt, a ház asszonyát magáévá kívánja tenni. Cseles behálózással indul, ezt a sikeres csábítás után megrettenés követi, majd – az ezúttal nem az asztal alatt, hanem a né-

zőtér első sorában „elrejtett” – Orgon közönyössége láttán hisztériás dühvé fajul. A családot végül megmentő felső hatalom kedvéért térdre ereszkedik az egész familia, ahogy azt Orgon tette maga alkotta bálványja előtt. Szükségletük, hogy vezesse őket valaki – az orruknál fogva.

KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ

FILM + SEMMI FÖLDJÉN

1917

Az első világháborúban a nyugati fronton 10 ezer kilométernyi lövészárk lett a katonák új otthona és temetője. Sok ezren soha nem hagyták el, a pokoli tüzérségi támadások bombáitól haltak meg, vagy a mellvédről elrugaskodás pillanatában az orkászserű géppuskagolyó-záporban végezték. A történelem egyik legkegyetlenebb ütközetében, az 1916-os észak-franciaországi somme-i csatában néhány négyzetkilométernyi területen 10 millió ágyúlövedéket

© 2019 UNIVERSAL PICTURES

zúdítottak egymásra a szemben álló francia-angol és német csapatok. Ennek az ütközetnek, ahol a korabeli beszámoló szerint a „levégő fémből volt”, az egyik túlélője egy évvel később azt a feladatot kapja a felettesétől, hogy

társával vigyen üzenetet a határnyira lévő másik táborba. Schofieldnek és Blake-nek az emberi és állati tetemekkel borított, bombakráterek szaggatta, szögesdrótok védte senki földjén kúszva-mászva, bukdácsolva, majd a rommá lőtt városok csupasz falai között megbúvó orvlövészek-től fenyegetve kellene egyetlen nap alatt eljutnia a másik táborba. Az ott állomásozó brit katonák egy korábbi parancsnak megfelelően támadásra készülnek, de a felderítés újabb információi szerint ez végzetes lenne: 1600-an esnének a németek csapdájába. Az 1917 két katoná reménytelen küldetésének története. Az Amerikai szépséggel Oscar-díjat nyert, és most is a legjobb filmért versenyző Sam Mendes egyetlen hatalmas, két órán át pergő képen mutatja meg a háborút, ami talán soha nem volt ilyen közel.

FREEMAN FILM

KÖNYV + KONFERENCIA TÖBBLETTEL

1956 és a zenei élet

A Zeneakadémiáról az 1956-os forradalom leverése utáni esztendőben senkit sem távolítottak el, és senkit sem börtönöztek be. Ez a meglepő tény Péteri Lóránt zene-tudós kismonográfia terjedelmű írásában olvasható, abban a nemrég megjelent tanulmánykötetben,

amelyet a szerző történész kollégájával, Gyarmati Györggyel együtt szerkesztett. Péteri munkája a zenei elit intézményeinek közvetlenül 1956 előtti, majd alatti és az országos megtorlás három évében zajlott történéseit javarészt eddig ismeretlen levéltári dokumentumok és visszaemlékezések alapján rekonstruálja. Részletekbe (különféle bizottsági ülésekbe és személyes sorsokba) menően taglalja az eseményeket. Az óvatosan bátor Kodály Zoltán nagyívű ügyeskedéseit csakúgy, mint

a Zeneakadémia fegyelmi bizottsága elnökeként a felelősségrevonási kötelezettségét jószerével elszabotálta Molnár Antalét. Akinke humánus és szolidáris tevékenységét aztán a hatalom 1959-ben idő előtti nyugdíjazással „honorálta”. Az Előzmények, történések, következmények alcímű kötet egy három esztendővel ezelőtti konferenciából nőtt ki, az ott előadasként elhangzottakat tágította, alakította át a 12 szerző tudományos értekezésekké. A külön-külön is érdekfeszítő, közvetve néha egymással is vitatkozó, olykor „csak” egy-egy eseményre más perspektívából tekintő munkák – például Tallián Tibor személyes hangú emlékidézése, Kerékfy Márton és Mikusi Balázs írásai által Ligeti György 1956-os fordulópontjának szemügyre vétele, vagy Bozó Péter tollából Bartók Béla 1956-os félrehabilitálásának története – nem kis részben a teljességre törő és az összhangra ügyelő szerkesztők jóvoltából – a témakör alapműve lett.

LISZT FERENC ZENEMŰVÉSZETI EGYETEM-ÁBT-L-KRONOSZ

FILM + NÉGY NŐVÉR

Kisasszonyok

A March nővérek fiatalok, vidámak és szerelmesek, mert nincs, aki megnevelje őket – apjuk a polgárháborúban harcol. Egy kis vidéki házban élnek egymás hegyén-hátán, napjaikat festés, irodalom, színjátszás és bálókra készülődés tölti ki. Mindebben fiatalos anyjuk is lelkes partner. Örökké pénzszerűkében, de fantáziával kipótolva, ami hiányzik, zongoraleckék és szerelmi sóvárgások közepette nőnek fel. Louisa May Alcott szívmelengető regénye majd' két évszázaddal ezelőtt jelent meg, de máig bestseller, az elmúlt száz évben már négy film készült belőle. Az indie-filmes Greta Gerwig idén rendezte meg az ötödik adaptációt, amelyet hat Oscar-díjra és eddig 148 egyéb díjra jelöltek. Gerwig a női sorsok direktora: legutóbbi alkotása, a Lady Bird a kamaszkori gyötrelmek krónikája volt, egy dacos és impulzív fiatal lány felnőtté válásának története. A főszerepet alakító,

egzotikus arcú Saoirse Ronan azóta kézről kézre adják a rendezők. Ebben a filmben is övé lett a főszerep: ő alakítja a korabeli konvenciókra mit sem adó, ambiciózus Jo Marchot, aki nadrágban jár, és álnéven novellákat publikál már tizenévesen. A Kisasszonyok könnyed, andalító lányregény lenne négyük kiházasításáról, azonban Jo harcosan emancipált és forradalmi frissességgel szövi át a történetet is. Louisa May Alcott a fiatalkorát írta meg ebben a könyvében, amely társadalmi tabló és családregegy. Gerwig csavart egyet a dramaturgián, és több idősikban mesél, így a cselekmény helyett a szereplőkön van a hangsúly. Bár a négy nővért alakító színésznők egyike sem amerikai – Saoirse Ronan ír származású, Emma Watson és Florence Pugh brit, míg Eliza Scanlen ausztrál –, a testvérek története igazi amerikai self-made mese, a nő öntudatra ébredés dicsőítése.

INTERCOM

SZÍNHÁZ + ELHALLGATÁS

Hagyaték

A tehetséges gyermek igazi drámája címmel 2019-ben jelent meg magyarul Martin Miller könyve saját családi tragédiájáról. Édesanyja, az írásai révén nemzetközi hírnevet szerzett, lengyel zsidó származású, de a második világháború után Svájcban letelepedett gyermekkor-kutató, pszichológus otthon képtelen volt alkalmazni saját fennhangzott nézeteit. Műveiben szembe helyezkedett a tízparancsolat szerinti

tradicionális felfogással, amely elvárja a gyerekektől, hogy tiszteljék szüleiket. Úgy vélte, a felnőtteknek kellene tisztelettel fordulniuk a gyerekek felé. Fia ezzel szemben titkokkal, elnyomással, testi és lelki bántalmazással, elhallgatással, hazugságokkal terhelt családi életet tár fel, amelyben számára sem gyermekként, sem felnőttként nem jutott hely. Martin Miller ma pszichoanalitikus Zürich mellett, és a lelki tehertéltől való szabadulása reményében írta meg a színházi

AMBERUS BORI

produkció alapjául szolgáló könyvet. A történelmi traumában és az arra adott kétes-tes személyes választás gyökerező, onnan pedig évtizedeken át tovább-burjánzó lelki meghasonlás miatt a végletekig elmérgesedett anya-fiú kapcsolat a nézőktől

karnyújtásnyira bontakozik ki Feuer Yvette és Rába Roland szenvedélyes előadásában. A Batthyány-örökmécses szomszédságában álló patinás épület negyedik emeleti eklektikus szalonjában a Láthatatlan Csoport produkciójában elszabadulnak az indulatok, híven e független színház egyik fő céljához, hogy olyan témakörökben provokáljanak párbeszédet, amelyeket a többség tabunak vagy családi magánügynek minősít.

HOLD 21 HPS KULTSZALON

KÖNYV + EGY HÁZBAN – A SORS TENGERE

Saly Noémi: Micsoda népek

Jó tollú s kedélyű, szörnyen kíváncsi és kimeríthetetlen kutatókedvvel megáldott várostörténész lakik születése óta, immár több mint 60 éve a világörökség közepén, a Tabán tövében, a Hauszmann Alajos tervezte Döbrentei utca 8.-ban. Onnan jó házból való családok és alattuk szolgáló, felettük, mögöttük lakó szerényebb népek, cselédek, cipészek, vicék rajzottak ki, hogy lubickoljanak, avagy hánykolódjanak a történelem tengerében. Saly Noémi már kislánykorában zaklatta a nagyanyját és a ház öregeit, hogy kik laktak régebben az ő házukban. Akkor a begyűjtött nevekkel s történetekkel egy ronda, szürke noteszt töltött meg, fél évszázaddal később pedig, hatalmas és profi kutatómunkával, gyönyörű fotókkal teli könyvet. Az építetű Csalai Kégl György földbirtokos után a szeszben, dohányban, konzervben utazó Gschwindt családé lett a ház, amelyben gyárosok, bankvezérek, postafőnökök, tábornokok, földbirtokosok, kormányokban vitézkedő, Horthy Miklós kabinetjét vezető politikusok, továbbá orvosok, ügyvédek, detektívek, mérnökök, festők, szobrászok tömegei laktak a világhírű hegedűssel, Hubay Jenővel bezárólag. A családfőkhöz tartozó nejek, menyek, vők, lemenők és fölmenők is fölvonulnak. A családtörténetek között hirdetéseket olvashatunk: ajánlkoznak, fölvetetnek házi alkalmazottak, hirdetnek a házban kereskedők, vállalkozók, kiadó lakások, szobák. Családi drámák, öngyilkosságok, fiatalon elvesztett életek, szerencsés és szerencsétlen sorsok... És végül a szerző családja, a Széchenyi fürdőt építő nagypapával, aki Budapest legvakmerőbb szerencsejátékosaként és legbalekabb vállalkozójaként úszta el a hatalmas családi vagyont, hogy Iránban építse fel újra a családot, amely aztán csak visszakerült a Döbrentei utcába.

AB OVO

